

Derefter fortsattes forhandlingen om lovforslaget.

Poul Møller: Når jeg stemte imod det ærede medlem hr. Tholstrups forslag om at afbryde behandlingen, var det, fordi der netop ved den højtærede finansministers udtalelser er tilvejebragt klarhed over, at § 26 ikke kan fortolkes således, at retlige spørgsmål vedrørende øvrighedsmyndighedens grænser og nævnets virksomhed ikke vil kunne indbringes for domstolene. Domstolene vil have den almindelige ret efter grundlovens § 63, således at der for dem også kan indbringes spørgsmål af retlig karakter efter denne lov, og dermed er klarheden tilvejebragt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 127 stemmer; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov for Færøerne om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 715; fremsættelsen findes i tidenden sp. 1950).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende på dagsordenen opførte sag, nemlig:

Første behandling af forslag til lov for Færøerne om vaccination mod difteri og stivkrampe.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 717; fremsættelsen findes i tidenden sp. 1951).

Lovforslagene sattes til forhandling.

P. M. Dam: Jeg takker den højtærede indenrigsminister for fremsættelsen af de foreliggende lovforslag og vil gerne benytte

lejligheden til at fremsætte et par bemærkninger om tuberkulosesituationen på Færøerne.

Det at bryde isolationen, at komme ind i levende og frugtbar forbindelse og samkvem med andre mennesker, med den øvrige verden, må af os, der af geografiske og andre grunde har været henvist til at leve for os selv, betragtes som et fremskridt, et gode af allerstørste værdi, som vi har kæmpet og kæmper for. Men som alle goder har også dette haft og har sin revers, sin skyggeside. Jeg tænker i denne forbindelse på alle de sygdomme, som et moderne samfund har at kæmpe med, og som det primitive og isoleerede samfund for en stor del har været skånet for, men som rammer desto hårdere, når de ved den etablerede forbindelse og samkvemmet med den øvrige verden tilføres og får lov til at spredes iblandt folk, der har levet isoleret, primitivt og enkelt, hvilket som regel vil sige sundt, idet naturen viser sig at være så viseligt indrettet, at den mange gange, hvis man ikke kan sige som regel, på stedet byder befolkningen just den føde, der passer bedst til dens liv.

Tuberkulosen må nærmest betragtes som en af kulturens, det menneskelige samfunds, onde svøber. Alle vegne, hvor den har fået lov til at trænge ind og spredes blandt isolerede folk, har dens hærgen været forfærdelig, jfr. den grønlandske befolknings kamp mod tuberkulosen.

Tuberkulosen eller svindsotten, som man på Færøerne i gamle dage kaldte den, har nok været kendt på Færøerne lige fra landnamstiden, men dens opblussen og forfærdelige raseren af hele bygder på øerne skete først, da samkvemmet, indenlands såvel som med den øvrige verden, i større og større grad forøgedes, og da de dermed følgende nye erhvervsforhold, livsvaner og ændrede ernærings-, bolig- og beklædningsforhold trængte igennem. En overgang var det særlig slemt, f. eks. i min hjembygd.

Det værste ved denne sygdom var den psykologiske virkning, den havde på den syge såvel som på den øvrige befolkning, idet den af tuberkulosen ramte person følte sig som en udstødt og også af mange blev betragtet nærmest som en spedalsk, som man ikke måtte komme i berøring med. Kendskabet til sygdommens helbredelsesmuligheder og mulighederne for begrænsning

[P. M. Dam.]

af smittefaren har imidlertid medført en fuldstændig ændring heri, både hvad angår de syges følelser og håb om helbredelse og med hensyn til de andres holdning overfor den syge.

Ligesom det nu sker i Grønland, således skete det også på Færøerne — ligesom forresten i den øvrige del af kongeriget — at man optog kampen mod tuberkulosen. Der er blevet opført et sanatorium, som i lang tid var overbelagt, og så kunne det endda langt fra modtage alle, som trængte til sanatoriebehandling, skønt et relativt stort antal tuberkulosepatienter kom på sanatorier hernede.

Det kan ikke nægtes, at smittefaren er meget stor, såfremt smittebæreren ikke kommer under kontrol og passer på at efterleve de regler, lægen foreskriver. Særlig galt er det, hvis det sker, at en fisker, der uden selv at vide af det har tuberkulose, som smitter, kommer ombord i en fiskerkutter og måske i 1—2 måneder lever sammen med sine 20—30 kammerater og påfører alle dem ombord, der overhovedet er modtagelig for smitten, tuberkulose sygdommen. Man har de sørgeligste eksempler på, at dette er sket.

For at undgå den fare, der er forbundet med, at en tuberkuloseangrebet fisker kommer ombord i et fiskerskib, har man ved lov gennemført en tvungen tuberkuloseundersøgelse af alle fiskere, inden de påbegynder sæsonfiskeriet. Denne undersøgelse i forbindelse med en tuberkulosevaccination af alle dem, der viser minus ved en tuberkuloseundersøgelse, samt behandling af tuberkulosepatienterne med de forskellige nye midler, man har opfundet i kampen mod tuberkulosen, har for Færøernes vedkommende haft det lykkelige resultat, at der nu ikke blot ikke er tale om en overbelægning af sanatoriet, men jeg har hørt sanatorielæge Magnussen — der iøvrigt har udført et prisværdigt arbejde for at gennemføre en tuberkulosevaccination af befolkningen på samtlige øer — sige, at han håber, at kampen mod tuberkulosen indenfor et tidsrum af 20—30 år vil være ført så langt frem, at sanatoriebygningerne kan tages i brug til andet formål. Han er måske for stor en lysseer på dette område, men at der er sket store fremskridt og stadig sker fremskridt i kampen mod denne uhyggelige sygdom, er

udenfor al tvivl, og det er dog en erfaring, som må være af allerstørste interesse for dem, der kæmper mod tuberkulosen, f. eks. i Grønland.

Man kan dog endnu ikke i mindste måde tillade sig at slække på de krav, hvis gennemførelse er nødvendige for at opnå den fulde sejr over tuberkulosen på Færøerne, hvorfor jeg på mit partis vegne tillader mig at anbefale forslaget til lov om ændring i lov for Færøerne om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab til det høje tings velvillige behandling og til vedtagelse.

Som oplyst af den højtærede indenrigs- og boligminister har lovgivningen om vaccination mod difteri og stivkrampe ikke været gældende for Færøerne. Landslægen på Færøerne, Færøernes lagting og landsstyre og rigsombudsmanden for Færøerne har imidlertid fundet det magtpåliggende, at loven om vaccination mod difteri også kommer til at omfatte Færøerne. I henhold til den højtærede ministers redegørelse vil gennemførelsen af loven komme til at koste staten ca. 3 500 kr. årlig efter de første 2 år. Den bliver anslået til det første år at medføre en udgift for staten på 15 000 kr., det andet år 10 000 kr.

Idet jeg henviser til de i den højtærede ministers fremsættelse givne oplysninger og iøvrigt takker ministeren for fremsættelsen af lovforslaget, skal jeg på mit partis vegne anbefale det til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Johan Poulsen: Jeg skal på mit partis vegne takke den højtærede indenrigs- og boligminister for fremsættelsen af forslaget til lov om ændring i lov for Færøerne om tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab.

Tuberkulosen var en svøbe for det færøske samfund gennem mange, mange år. I 1906—07 blev tuberkulosesanatoriet i Højdal, lige i nærheden af Thorshavn, bygget. Derved opnåede man, at de mest smittefarlige personer kunne isoleres fra de vante omgivelser og underkastes en efter datidens forhold rationel behandling på sanatoriet.

Det næste meget vigtige og på længere sigt effektive skridt i kampen mod tuberkulosen blev taget ved gennemførelsen af lov nr. 405 af 21. november 1939 om

[Johan Poulsen.]

tvungen tuberkuloseundersøgelse af fiskerskibes mandskab. Det er næppe nogen overdrivelse, når det er blevet sagt, at de trange, tit overfyldte mandskabslukaker ombord i vore fiskerkuttere, hvor hygiejnen af gode grunde ikke altid kunne være den allermost gennemførte, var ideelle udklækningsrum for tuberkulosebacillerne. Ifølge loven af 1939 har alle personer, der beskæftiges eller befordres ombord i færøske fiskerfartøjer, samt alle personer, der er beskæftiget ombord i hvalfangerbåde eller som arbejder i land på hvalfangerstationer, pligt til mindst een gang årlig at underkaste sig en tuberkuloseundersøgelse på Færøernes tuberkulosestation.

Derved blev man i stand til at forhindre, at eventuelt smittefarlige personer kom ombord i kutterne, hvor de tit var en dødelig fare for deres kammerater; man har eksempler på, at en enkelt tuberkulosesmittet person har påført så godt som hele skibets besætning smitten. Jeg har ikke nogen statistik ved hånden og kan som følge heraf ikke med tal dokumentere nedgangen i antallet af patienter, der har været til behandling på sanatoriet i Højdal gennem årene, men nedgangen i antallet har heldigvis været betydelig, så betydelig, at hvor det for en del år siden var nødvendigt at bygge en ny bygning, da den gamle alene ikke kunne rumme de mange patienter, benyttes nu kun den ene, og der er endda rigelig plads. Overlæge Magnussen har dels som overlæge ved sanatoriet, dels som leder af Færøernes tuberkulosestation og endelig ved sine mange rejser rundt på øerne, hvor han i en årrække har gennemført calmettevaccinationer, fået et grundigt kendskab til tuberkulosens udbredelse på øerne. Man kan vist sige det således, at han ved hjælp af et kartotek over samtlige konstaterede tilfælde har kortlagt tuberkulosens udbredelse på Færøerne. Det er et dygtigt og energisk arbejde, der her er gjort.

Skønt tuberkulosen er trængt meget tilbage i årenes løb, mener man imidlertid, at der stadig er trang til en lovgivning som denne. I henhold til § 4 i loven af 1939 skal den underkastes revision i folketingsåret 1954—55. Færøernes lagting har i overensstemmelse hermed behandlet sagen og en-

stemmigt vedtaget at indstille, at loven forlænges, således at revisionen udskydes til folketingsåret 1958—59, hvilket også er anbefalet af Færøernes landsstyre. Da sagen desuden er anbefalet af rigsombudsmanden for Færøerne, af sundhedsstyrelsen, af statsministeriet og fiskeriministeriet og sidst af den højtærede indenrigs- og boligminister, skal jeg på venstres vegne anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Det andet lovforslag, der er til behandling vedrørende Færøerne, er forslag til lov for Færøerne om vaccination mod difteri og stivkrampe. Også for fremsættelsen af dette forslag vil jeg takke den højtærede indenrigs- og boligminister.

Som det vil være ærede medlemmer af det høje ting bekendt, blev der ved lov nr. 208 af 19. april 1943 pålagt kommunerne i selve kongeriget at drage omsorg for, at alle børn under 18 år vederlagsfrit kan blive vaccineret mod difteri. Udgifterne ved fremstillingen og fordelingen af vaccinen afholdtes i forvejen af statskassen. Efter at man ved forsøg foretaget på statens seruminstitut havde konstateret, at stivkrampevaccine med fordel kunne anvendes sammen med difterivaccine, er der i kongeriget siden 1950 til vaccinationer i henhold til loven af 19. april 1943 i stedet for ren difterivaccine anvendt en blandingsvaccine bestående af difteri- og stivkrampevaccine. Kun i de tilfælde, hvor der foreligger et udtalt ønske derom, anvendes alene ren difterivaccine.

Den her omhandlede vaccinationsordning har hidtil ikke været gældende på Færøerne. Den tilsvarende lovgivning for Færøerne indeholdes i lov nr. 86 af 17. marts 1922 om foranstaltninger mod smitsomme sygdommes udbredelse på Færøerne, men nævnte lov hjemler kun visse offentlige foranstaltninger i de tilfælde, hvor en under loven hørende sygdom eller epidemi er konstateret. Loven mangler således bestemmelser, der hjemler forebyggende foranstaltninger som vaccination, inden sygdommen er konstateret.

Landslægen på Færøerne har ved skrivelse af 7. juli 1953 henstillet til lagtinget at foranledige, at ordningen efter loven af 1943 søges gennemført for Færøernes vedkommende. Det foreliggende lovforslag, der med kun nogle få rent redaktionelle ændrin-

[Johan Poulsen.]

ger afviger fra det af lagtinget vedtagne forslag, er meget vigtigt, idet vaccinationen er et af de virkningsfuldeste midler til bekæmpelse af de nævnte sygdomme. I realiteten betyder vedtagelsen af det foreliggende lovforslag en ajourføring med den i kongeriget på nævnte område gældende lovgivning. Forslaget anbefales af Færøernes landsstyre, rigsombudsmanden og sundhedsstyrelsen.

Som det blev nævnt af det ærede medlem hr. P. M. Dam, vil statens udgifter til vaccinationsordningens gennemførelse på Færøerne, hvis lovforslaget gennemføres, blive ca. 3 500 kr. årlig; de første to år efter lovens ikrafttræden vil udgifterne dog antagelig blive en del større — statens andel er jo halvdelen af de samlede udgifter — nemlig henholdsvis 15 000 kr. og 10 000 kr.

Jeg skal på venstres vegne anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Baagø-Hansen: Jeg skal indskrænke mig til ganske kort på mit partis vegne at anbefale begge de foreliggende lovforslag til velvillig behandling og vedtagelse.

Kirkegaard: Af tidligere ordførere er det jo nævnt, hvor frygtelig en sygdom tuberkulosen er. De fleste af os, der tilhører den lidt ældre generation, har set denne sygdoms hærgen. Vi har oplevet, at man i familier, der var særlig hårdt ramt, gruede for at se de første tegn på denne farlige sygdom, især hos børn og unge mennesker, fordi de havde triste erfaringer for, at der ikke var stort håb om helbredelse.

Det har jo været muligt her i landet at gennemføre, forøvrigt ad flere veje, en kamp mod tuberkulosen, og vi har vist lov til at sige: med særdeles godt resultat. Måske er en effektiv bekæmpelse af tuberkulose på Færøerne vanskeligere end her; der er jo forskel på vilkårene, men der er gjort gode erfaringer. Mit parti vil overmåde gerne medvirke til at trænge sygdommen tilbage på Færøerne, og vi vil derfor støtte lovforslaget, som vi mener er begrundet i de gjorte erfaringer.

Ud fra de tanker, jeg har givet udtryk for her med hensyn til tuberkulosens bekæmpelse, vil det radikale venstre også gerne

støtte lovforslaget om vaccination mod difteri og stivkrampe.

Indenrigs- og boligministeren (Kjærboel): Jeg takker de ærede ordførere for deres særdeles velvillige tilslutning til lovforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

P. M. Dam: Jeg tillader mig at foreslå, at forslag til lov for Færøerne om vaccination mod difteri og stivkrampe henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov nr. 264 af 27. maj 1950 om folkebiblioteker.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 755; fremsættelsen findes i tidenden sp. 1949).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lysholt Hansen: Det er nu snart 5 år siden, vi fik den nye bibliotekslov, der betød en så stor forbedring for hele vort biblioteksvæsen. Jeg mener ikke, at der i dag er anledning til en større diskussion om biblioteksspørgsmålet.

Ved den nye lov fastsattes der en ny fordeling mellem stat og kommuner af udgifterne til biblioteksarbejdet. Da pristallet i juli 1950 var 323 og i dag er oppe på 388, ville det naturligvis være rimeligt, om tilskudssatserne blev reguleret nu i forhold til den stigning, der har fundet sted, og en sådan regulering kunne man nøjes med at foretage. Jeg finder det imidlertid rimeligt og rigtigt, at man udskyder reguleringen, når den instans, der har arbejdet og økonomien helt inde på livet, nemlig biblioteksrådet, har ment, at dyberegående ændringer er nødvendige efter de erfaringer, man har indhøstet i de forløbne 5 år. Når forholdet